



**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quomodo Ecclesia recuperare possit decimas non solutas, & à quibus, &
coram quo iudice. punct. 15

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

iplo iure excommunicantur omnes religiosi cuiuscumque ordi-
nis, qui in concionibus vel aliis in locis aliqua tractat, ex quibus
mouentur audientes, ut decimas debitas non soluant: ad quam
incurtendum, ut dicit Angel. & Tolet. in explicat. huius clem.
debent dicere ex illo prauo animo, & ex alia parte in presentia
illorum, qui debent decimas solvere. Ad dicitur præterea excom-
municatio aduersus religiosos, qui penitentes scienter non obli-
gauerint decimas solvere, & ex alia parte postea cum possint non
emendauerint factum, aut dēntque potius in publicum concionari
non habere obligationem: quæ omnes actiones, ut bene dicit To-
let, requiruntur ad hanc censuram incurtendam, ut constat ex textu.

3 Rarius est communicatio lata in bulla cana, clausula 17.
aduersus exigentes, usurpantes, occupantes, sequentes decimas,
redditus, & prouentus, beneficiorum, & aduersus auxilium
ad id præstantes, quando ea faciunt, quasi sibi deberentur. Sic
Suar. Tolet. Nauar. & alij, explicantes supradictam clausulam,
nos ibidem notauimus.

Et hinc nascitur dubium, an sint excommunicati magistrat-
us, qui videntes populum in graui necessitate esse, fructus, &
decimas beneficiorum sequantur in populi sustentationem.
Ratio dubij est? quia illa sequantur tanquam debita in illa
occasione. Ex alia parte datum esse videtur hos magistratus
condemnat, cum bonum commune attendant, cui ipsimet cle-
rici tenebantur succurrere. Dicendum ergo est, eos excommuni-
catione ligari ob talem sequelationem, nisi prius iustitiam
necessitati subueniente auctoritate iudicis Ecclesiastici. Quia
dum ille negligens non est, non habent Magistratus auctori-
tatem fructus beneficiorum usurpandi. Ad iudicium Ecclesiastico
negligente, ne populus periret, poterunt illa bona, quæ cle-
ricis necessaria non sunt, quæque ipsi debent alienare, in se-
questro ponere, & fauet leg. regia 1. tit. 2. §. lib. 5. nona collect. ibi,
toda las personas de qualquier calidado, con dition que sean,
ap clerigos, y personas Ecclesiasticas, &c. que rubieren pan, que
pidian, y deben vender, les suprimen a que lo vendan segun
les fueie repartido: sic expresse Ioan. Guicci. lib. 1. pract. quest.
in legib. regni. quest. 13. consensit Matienzo, in supradicta lege,
gloss. 1. §. 8.

PUNCTVM XV.

Quomodo Ecclesia recuperare possit decimas non
solutas, & a quibus, & coram quo iudice.

- 1 Excommunicatione potest, & debet.
- 2 Potest Ecclesia decimas partem fructuum, non solum actione
personalis, sed reali per rei vindicationem recuperare: imò
secundum probabilem sententiam potest agere aduersus il-
las personas, quibus prædicia vendita sunt, seu donata.
- 3 Probabilius est à possidente agrum non posse decimam exigi.
- 4 Parochus non potest per vim decimam sibi debitam accipere,
neque ob illius non solutionem negare sacramenta.
- 5 Si causa decimalis sit facti, & non iuris, potest coram seculari
iudice agitari: sed si sit iuris.
- 6 Decima transacta in laicum in feudum perpetuum, vel emphy-
teusim coram seculari iudice peti possunt.
- 7 Si decima exigantur à laicis, eo quòd non potest illos privilegium
exemptionis habere, possunt coram seculari iudice
se defendere. Secus vero, si de valore privilegij ageretur.
- 8 In causa possessoria decimarum, non iudicem laicum, sed Eccle-
siasticum adire debet.
- 9 Conductor laicus coram laico iudice conueniendus est, tamen si
alij contrarium sentiant.

1 R Espondeo primò, posse Ecclesiam recuperare decimas
excommunicatione, iuxta Trid. sess. 24. c. 12. de reformat.
Imò non potest hac via, sed etiam debet, nisi forte obster scan-
dalum publicum, & maiora mala ex tali coactione nascantur:
tunc enim dissimulare poterit. Neque tunc bona Ecclesie im-
mobilia alienat, sed quosdam redditus, quos ex iusta causa re-
mittere, aut commutare potest, ut trad. Panorm. in c. ult. de
rerum permut. c. cum homines, de Decimis, n. 7. & gloss. in
cap. ut super, de rebus Ecclesie non alienand. vers. possessiones, &
Suar. lib. 1. c. 38. n. 3. §. 4. & seq.

2 Dico secundo, potest Ecclesia decimam partem fructuum
recuperare, non solum actione personalis, sed & reali, per rei
vindicationem ab iniquis detentoribus ob dominium vtile,
quod diximus puncto 2. habere in decimas, etiam antequam à
cumulo separentur: imò secundum probabilem sententiam po-
test agere aduersus illas personas, quibus prædicia vendita sunt, seu
donata, aut legata, ut decimas præteritas illorum prediorum non
solutas soluat, ita tenet Abbas in c. cum homines de Decimis, n.
6. cum Io. Andri. & Fed. Senen. cons. 81. Hostiens. in c. pastoralis,
de Decimis, n. 5. & significat gl. in c. tua nobis, de Decimis, vers.
se & dominus, in fine. Ratio potest esse; quia prædicia videtur
esse obligata per modum hypothecæ ad solvendas decimas
Ferd. de Castro Sum. Mer. Pars. 1. l.

quascunque, sicut bona mariti dicunt esse obligata pro dote
uxoris, cap. ex literis, de sign. quam obligationem extendunt
Abbas, & gloss. in illo cap. quæ creduntur pro mala ad ministra-
tione bonorum Ecclesie esse obligata, & ad tutorem, cuius bona
etiam censentur obligata pro bonis pupilli.

3 Verum Suar. lib. 1. c. 38. n. 11. non audet affirmare prædicia
vendita, seu donata obligata esse per modum generalis, aut par-
ticularis hypothecæ ad solutionem decimarum quorumcumque
fructuum illius domini, cuius erant prædicia: imò neque ad solu-
tionem decimarum illorum fructuum, qui nati fuerunt ex
prædijs. Ratio præcipua, quæ mouetur, est quia cum fideles sua
prædicia taliter non obligauerint, non potest talis obligatio induci,
nisi beneficio legis. Lex autem nulla est, quæ hoc ex-
presse affirmet, aut vnde colligatur. Nam c. ex literis, de sign. r.
licet bona Prælati comparatione Ecclesie, bona tutoris compa-
ratione pupilli comprehendat; non tamen comprehendere debet
bona fidelium comparatione Ecclesie, cum fideles nec habeant
rationem Prælati, nec tutoris, neque aliquo modo Ecclesie sunt
specialiter obligati; quia sunt obligati gubernatoribus & mini-
stris publicis, & mihi hoc probabilius apparetis enim solutioni
decimarum fructus nascentes ex agro obligati sunt. Vnde agro
illa obligatio imponenda est: consensit Fagund. de Decimis, l. 3.
cap. 6. n. 2.

4 Dico tertio, Parochus non potest sua auctoritate decimas
non solutas per vim accipere, ita Rebuff. cum communi senten-
tia, q. 9. n. 20. Ratio est, quia parochianus antequam soluat de-
cimas, est dominus suorum fructuum, non igitur priuari domi-
nio potest auctoritate parochi, vt potest carentis iurisdictione
forensi coactiua, seu punitiua in foro externo.

Dices: poterit cogere ad solutionem, negando sacramenta;
cum enim ipse teneatur sacramenta fidelibus administrare, ne-
que dare illa indignis, poterit imò & debet cogere hac coac-
tione.

Respondeo, non posse parochum negare sacramenta ob hanc
causam, nisi delictum sit per sententiam declaratum; quia vs-
que ad illud tempus non censetur delictum publicum, & indu-
cibile; cum possit habere rationem aliquam, quæ à solutione
decimarum excusetur. Negatio verò publica sacramenti, ut dixi
in mar. de Eucharistia, requirit necessario delictum commissum
esse evidens euidentia iuris, vel facti: ita expresse Suar. lib. 1.
cap. 38. num. 2. & loquens de oblationibus debitis, notauit
Covar. plures referens lib. 1. var. c. 17. n. 3. Fagund. de primitiis,
& oblat. lib. 4. c. 1. n. 8.

5 Præter has vias videtur aliquibus posse Ecclesiam recupe-
re decimas suas auctoritate iudicis secularis, ad quem dicunt
appellare posse, ipseque cognita violentia defendere Ecclesiam
& quamcumque aliam personam ad iniuriam illatam. Sed de hoc
late diximus tractatu de immunit. Ecclesie, interim legendus est
Azor. lib. 7. Instit. c. 36. q. 3. & seq. Suar. lib. 4. de immunit. Ecclesie,
c. 33. Covar. pract. c. 3. n. 2. Fagund. de quinto Ecclesie præcepto,
lib. 3. cap. 5. Breuiterque respondeo sub distinctione: Si causa
decimarum sit facti, & non iuris: eo quòd non agitur, an debeatur
decima, sed an debita decima soluta sit, vel non soluta, poterit
Ecclesia, tam coram iudice Ecclesiastico, quam coram secu-
lari Magistratu debito rem suam laicum, non clericum conue-
nire; quia illa causa est mixti fori. Sic Rebuff. tract. de decimis,
q. 1. n. 3. & q. 10. n. 39. Suar. 1. de relig. tract. 2. lib. 2. de diuino
cultu, cap. 38. n. 16. sine, Fagund. de quinto Ecclesie præcepto, l. 3.
c. 5. n. 2. Covar. pract. quest. cap. 35. n. 2. At si causa sit iuris, quia
videlicet tractatur de iure, quo decimæ debentur, de expensis,
quibus est soluenda, de loco, de quantitate, de qualitate, & simi-
libus: certum & solum coram Ecclesiastico iudice hoc ius Ec-
clesiam recuperare posse; quia solus iudex Ecclesiasticus est
iudex competens, eo quòd illa sit causa spiritualis, & tradunt
supradicti Doctores.

6 Aliquæ exceptiones adhibentur huic doctrinæ, de feudo,
de emphyteusi, de causa possessoria, quæ in supradicto tractatu
de immunitate Ecclesiasticarum personarum, & bonorum exa-
minamus. Sed ne aliquid in presenti desideretur, Dico, si
auctoritate Romani Pontificis decimæ alicui, eiusque hæredibus
& successoribus in feudum perpetuum concessæ sint, qualiter
Regibus Hispaniæ sunt concessæ decimæ, vulgo tertia: dictæ,
censio satis probabile, si causa agitata est, coram seculari
iudice tractandam esse; quia iam illa causa ob concessionem
perpetuam laicis definit esse spiritualis, & fit temporalis, &
tanquam temporalis transmittitur, & alienatur in consuetu
ordinario, & ita aliis relatis tenet Covar. pract. quest. cap. 35.
num. 2. vers. 3. Guicci. pract. quest. nostri regni, lib. 1. quest. 14.
n. 4. Secus verò dicendum censio, quando non in perpetuum,
sed pro limitato tempore, vel limitatis personis feudum esset
concessum; quia tunc non videtur Ecclesia rem integrè alien-
nasse, & quasi profanum fecisse: & sic intelligi potest Rebuff.
Ferdencus Senen. Azor, quos refert, & sequitur Fagund. de
Decimis lib. 3. cap. 5. num. 5. negantes coram seculari iudi-
ce causam decimarum, quæ in feudum sunt concessæ, tractari
posse.

7 Dubium tamen non leue est, an laici, à quibus decimæ
non solutæ exiguntur, possint iudices seculares adire vt illos
H 2 defendant.

defendant, inhibeantque iudices Ecclesiasticos? Affirmat aliis relictis Couarr. *supra*, *vers. quarto*, & Gutier. *num. 5.* & probant, quia tunc non videtur tractari causa de iure, sed de facto; si quidem solum tractatur, an privilegium habeant, vel non, an præscriperint, vel non præscriperint. Sed habere privilegium, aut legitimam præscriptionem ad factum pertinet, & non ad ius. Ergo possunt iudices seculares de tali causa cognoscere, quod pluribus pragmaticis nostri regni sancitur, ut testatur supradicti Doctores, præcipue Couarr. *lib. 1. var. resol. cap. 17. num. 8. vers. nono.* Ioann. Garcia de *expensis, & meliorat. cap. 9. n. 95.* Et quidem si Ecclesia decimas à laicis petat, eo quod existimet non habere privilegium, vel præscriptionem, probabile sanè est tunc posse laicos adire tribunal seculare ad sui defensionem ob rationem dictam; quia tunc causa tractatur, non de iure, sed de facto. Verum si Ecclesia præterdat laicos obligare ad decimas soluendas, eo quod iudicet præscriptionem non esse legitimam, vel privilegium validum non esse, & laici ad sui defensionem valorem privilegij, vel legitimam præscriptionem cogunt allegare, nequaquam poterunt seculari iudicio se defendere, sed necessario tenentur iudicio Ecclesiastico stare, quia est causa iuris, & non facti, & de re spiritali, vel spiritali annexa.

8 In causa autem possessoria decimarum, tamen si plures Doctores censent, si his ageretur contra laicum, conveniendum esse coram iudice seculari, certissime tenendum est causam agendam esse coram Ecclesiastico; quia causa possessoria, etiam si nihil proprietatis mixtum habeat, Ecclesiastica est, & non temporalis, ut colligitur ex *clm. unica, de causa possess. & propriet. & clement. unica, de sequestrat. possess. & fruct.* & tradit Couarr. *pract. quest. cap. 35. n. 1. vers. verum si diligenter.*

9 Sed quid dicendum de conductore decimarum, possitne tam coram iudice laico quam Ecclesiastico conveniri, si non soluat pretium conductionis? Affirmat Fagund. *de quinto Eccl. precepto, lib. 2. c. 5. n. 11.* Moveret, quia est questio facti, non iuris. At mihi dicendum videtur necessario conductorem laicum conveniendum esse coram iudice laico, neque posse coram Ecclesiastico conveniri ob non solutum pretium conductionis; quia illa causa neque est Ecclesiastica de iure, neque de facto; si quidem non est super ius decimandi, neque super decimas soluendas ab iis, qui illas debent, sed est causa omnino profana, & secularis, scilicet implere contractum, & promissis stare de soluendo pretio, quo decimæ conductæ sunt: & ita Couarr. *pract. quest. cap. 35. n. 2. vers. quinto.* Verum si in contractu conductionis conductor se submitit iudicio Ecclesiastico, tunc potest coram illo conveniri, ut idem Couarr. & Fagund. Et est text. in *leg. 6. tit. 1. lib. 3. ordin.*

PUNCTVM XVI.

Quid sint primitiæ, & qua ratione sint debitæ,

- 1 Primitiæ quid sint, explicatur. Et qua ratione à decimis distinguantur.
- 2 Est præceptum Ecclesiasticum soluendi primitias, sed spectari debet consuetudo.

1 Primitiæ prout in præsentia accipiuntur, & secundum quod in lege antiqua latum erat præceptum de illis soluendis, iuxta *Exod. 13.* & *Dent. 26.* & *Malach. 3.* dicuntur primi fructus terræ, ita *c. 18. Num.* Vniuersa frugum initia, quæ gignit humus, & domino deportantur, &c. Primitiæ distinguuntur à decimis; eo quod decima sit decima pars fructuum, primitiæ verò sint primi fructus. Et deinde, quia decimas soluimus in sustentationem ministrorum Dei, tanquam ipsorum merces, & stipendia pro ministeriis Ecclesiasticis, recognoscentisque Deum esse supremum Dominum, nosque illi esse subiectos. Primitiæ verò offeruntur Deo in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, recognoscentes illum ut nostrum benefactorem, & doctorem vniuersi bonorum; hæc secundario cedant in usum ministrorum.

2 Esse verò præceptum Ecclesiasticum soluendi primitias testantur Doctores, in *cap. Qui, 13. quest. 2.* & in *c. 1. de Decimis, & in glossa vers. in primitiis: & in cap. 67. reuerentiis, 16. quest. 1. & in cap. decimas, 16. q. 7.* Verum attendenda est consuetudo, non solum quoad debitum primitiarum, sed etiam quoad quantitatem, & quibus personis soluendæ sint, & quo in loco, & à quibus, uti tradit Innocent. *et alij, in c. 1. de decimis.* Syluest. *verbo decima, quest. 1. circa finem.* Suarez. *tract. 2. de relig. libro primo cap. 8. num. 16. contra Andream Hispanum, tract. de decimis, quest. 8.* & contra Rebuffum, *tract. de decimis, quest. 1. num. 21.* qui existimant nulla consuetudine introduci posse abrogationem præcepti soluendi primitias, eo quod sit contra gratitudinem, & honorem debitum Deo. At sententia communis omnino est tenenda consuetudine, determinari posse quantitatem, & qualiter primitiarum, imò & legem illas soluendi abrogari posse, quia consuetudo vim habet contra legem Ecclesiasticam, ex qua solum primitiæ debentur; sustentatio verò ministrorum, honoratio Dei, & ostensio gratitudinis

erga ipsam aliis viis fieri potest, & de facto. Quapropter in omni fere regione hoc ius primitiarum est abolitum, ut testatur Lessius *lib. 2. cap. 39. dub. 6. num. 31.* & Azor. *tit. 1. sum. lib. 7. cap. 38. quest. 3.* qui addit, ubi huiusmodi lex extat, minime primitiæ solvuntur, nisi à clericis petantur.

PUNCTVM XVII.

De oblationibus, & qua ratione ad illas fideles teneantur.

- 1 Quid sit oblatio, & qua ratione à decimis, primitiis, & sacrificio differat.
- 2 Nullum est in iure latum præceptum de oblatione.
- 3 Nec consuetudine videtur posse introduci.
- 4 Probabilis est consuetudine introduci posse, si doctorem authoritate nitatur.
- 5 Proponitur oblatio, & sit illi satis.
- 6 Consuetudine introduci potest, ut clerici dona aliqua tribuant laicis, qui tum ad deuotionem excitentur.
- 7 Nulla poena est ipso iure imposita non solventibus oblationem.

1 Oblatio generatim dicitur quicquid Deo offertur, qua ratione comprehendit primitias, decimas, & sacrificium. Omnia enim hæc Deo offeruntur: & oblatio prout ab iis distinguitur, & de qua est sermo in præsentibus denotio quadam bonorum temporalium, siue mobiliū, siue immobilium, facta Deo in eius honorem, & cultum, ad reparandam fabricam Ecclesiæ, vel alias expensas in cultu Dei exhibitas, aut in sustentationem ministrorum colligi potest ex *cap. qui oblatio, & cap. clericis, 13. quest. 3.* & tradit D. Thom. *q. 86. art. 1.* Et secundum hanc rationem medium est oblatio inter decimas, primitias & sacrificium, conuenit enim cum sacrificio quatenus est oblatio facta Deo in eius honorem, & cultum; differt verò à sacrificio, quia sui mutationem non requirit: cum decimis autem, & primitiis conuenit; quia tam primitiæ, quam decimæ Deo, vel Ecclesiæ offeruntur in sustentationem ministrorum; differt verò ab ipsis; quia latius patet. In præsentia autem sumimus oblationem pro donatione facta Ecclesiæ in sustentationem ministrorum, vel ad reparandam fabricam, aut alias expensas, & de hac dubitamus, qua ratione debita sit?

2 Respondeo in iure nullum latum esse præceptum offerendi; nam licet in *c. statutus, 16. quest. 1.* & *cap. præter hoc 32. & cap. omnia Christianis, de consecrat. dist. 1.* & *cap. de his, & cap. antiquos 10. q. 1.* & alijs, videatur ferri præceptum de oblationibus faciendis, intelligenda tamen sunt, quando oblationes sunt debitæ, vel ratione promissionis, aut legati, vel ratione indigentia Ecclesiæ, aut ministrorum, vel ratione consuetudinis, vel præscriptionis, ut tradit D. Thom. *quest. 86. art. 1.* & ibi Caiet. & Arag. Gab. *super can. dist. 1. & Antonio, p. 3. tit. 12. cap. 11.* Abbas, & Ancharan. in *Rub. de Parochiis.* Angel. Syluest. *et alij, in verbo oblatio.* Azor. *instit. moral. lib. 7. c. 7. q. 11.* & *cap. 38. q. 11.* Suarez. *t. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 5. n. 2.* Et quidem si donatio promissa sit voto, aut per simplicem promissionem acceptatam, nulli est dubium teneri promittentem adimplere promissum; similiter etiam si testamentario aut donatione legata est alicui hæreditas cum oblatione offerendi Ecclesiæ aliquam partem, nota est obligatio. Maior tamen est dubitatio, si indiget Ecclesia ad sui reparationem, vel minister ad sui sustentationem, an tunc teneantur fideles has oblationes facere? Et quidem si primitias, vel decimas soluant sufficientes ad parochi proprii, & Episcopi sustentationem, non tenentur parochiani oblationes alias facere; quia ipso iure naturæ non tenentur oblationes donationes facere, quam eas, quæ sufficientes iudicantur ad debitam ministrorum sustentationem. Quod si decimæ in beneficia simplicia, aut præstimoniam dimittuntur, aut aliis vibus applicatae, cuius causa deficit congrua sustentatio Episcopo, Beneficario, aut Vicario, non tenentur ipsi supplere, sed aliunde provideri debet, ut diximus supra de Decimis. Idem similiter faciendum est quando parochiani sunt ita pauperes, ut non valeant decimas, aut oblationes facere sufficientes ad parochi sustentationem. Debet, inquam, tunc Episcopus vii remediis traditis à Concilio Trident. *sess. 21. cap. 7. & 8. de reformat. & sess. 24. de reformat.* & quando illa sufficientia non fuerint, Summum Pontificem consulere oportebit, ut tradit Suarez. *supra, num. 7. & seq.*

3 Si verò de consuetudine loquamur, non videtur improbabile hæc via non posse induci obligationem soluendi oblationes: quia consuetudo hæc in suo principio debuit esse spontanea, & libera, & absque vlla oblatione, ut affirmat Suarez *tit. 1. de relig. tract. 2. lib. 5. cap. 5. numer. 2.* & Azor. *quest. 11. ex Concil. Cabillonensi, sub Carolo Magno, cap. 6. vbi sic habetur.* Animarum salutem inquirere Sacerdos, non lucra terrena debet, quoniam fideles ad res suas dandas non sunt cogendi, neque circumueniendi: oblatio namque spontanea esse debet, iuxta id quod ait